

VIII.  
KAZI SONUÇLARI  
TOPLANTISI  
II

## İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<b>Ekrem AKURGAL</b>	
Bayraklı Kazıları 1985 Raporu .....	1
<b>Fede BERTİ</b>	
Nouvelle Préliminaire Sur les Travaux Qui se Sont Déroulés En 1985 A Iassos .....	7
<b>Nezahat BAYDUR</b>	
Tarsus - Donuktaş Kazısı 1985 .....	13
<b>Klaus TUCHELT</b>	
Bericht Über Die Arbeiten Der Didyma - Grabung 1985/86 .....	39
<b>Coşkun ÖZGÜNEL</b>	
1985 Yılı Gülpınar Kazıları .....	47
<b>Orhan BİNGÖL</b>	
Magnesia Ad Meandrum (1985) .....	59
<b>Hermann VETTERS</b>	
Ephesos 1985 .....	67
<b>Erol ATALAY</b>	
1985 Yılı Notion Kazıları .....	69
<b>Cevdet BAYBURTLUOĞLU</b>	
1985 Arykanda Kazısı .....	93
<b>Jürgen BORCHHARDT</b>	
Bericht Der Grabungskampagne In Limyra 1985 Mit Beiträ- gen Von Roman Jacobek, Paul Knoblauch, Ingrid Mader und Thomas Marksteiner .....	101
<b>Ülkü İZMİRLİGİL</b>	
Side Tiyotrosu ve Çevresi Kazı, Onarım ve Düzenleme Çalışma- ları (1985) .....	127
<b>Jale İNAN</b>	
Perge Kazısı 1985 Yılı Çalışmaları .....	137

	<u>Sayfa</u>
<b>Jale İNAN</b>	
Side Apollon Tapınağı Restorasyonu 1985 Yılı Çalışmaları ...	177
<b>Christian LE ROY</b>	
Recherches Au Letoon De Xanthos En 1985 .....	187
<b>Daria De Bernardi FERRERO</b>	
Fouilles Et Restaurations A Hierapolis En 1985 .....	193
<b>Wolfgang MÜLLER - WIENER</b>	
Milet 1985 .....	199
<b>Selahattin ERDEMGİL</b>	
Selçuk - Efes Çevre Düzenleme, Kazı ve Restorasyon Projesi Çalışmaları .....	209
<b>Wolfgang RADT</b>	
Bergama 1985 Kampanyası Ön Raporu .....	215
<b>Bedri YALMAN</b>	
İznik Tiyatro Kazısı 1985 .....	233
<b>Recep MERİÇ</b>	
1985 Yılı Alaşehir Kazı Çalışmaları .....	259
<b>Afif ERZEN</b>	
1985 Yılı Enez Kazısı Çalışmaları .....	273
<b>George F. BASS</b>	
Underwater Excavation of the Ulu Burun Shipwreck .....	291
<b>Rüçhan ARIK</b>	
Kubad - Abâd 1985 Yılı Çalışmaları .....	303
<b>Oktay ASLANAPA</b>	
İznik Çini Fırınları Kazısı 1985 Çalışmaları .....	315
<b>M. Oluş ARIK</b>	
Alanya Kalesi 1985 Yılı Kazı Çalışmaları .....	335

## 1985 YILI GÜLPINAR KAZILARI

Coşkun ÖZGÜNEL \*

1980 yılından beri Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi adına, Çanakkale İli Ayvacık İlçesine bağlı Gülpınar Köyünde sürdürülmekte olan kazılara, söz konusu Bakanlığın büyük maddi ve manevi katkıları ile 1985 yılı yaz aylarında devam edilmiştir<sup>1</sup>. 1985 yılı kazı çalışmaları 1 Temmuz - 22 Ağustos 1985 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş bulunmaktadır.

30 işçi ile başlanan 1985 çalışmaları, geçen yıllarda olduğu gibi, ilk önce alan ve çevre temizliği gerçekleştirilmiş, daha sonra ise, temel

(\*) Doç. Dr. Coşkun ÖZGÜNEL, A.Ü.D.T.C. Fakültesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü ANKARA

(1) 1985 yılı çalışmaları içinde en büyük olaylardan bir tanesi, Çanakkale Valisi Sayın Erdiñ Büyükakalın'ın kazımıza yolladığı vinçtir. Bu araç vasıtasıyla, krepis üzerinde ve çevresinde yer alan ve yıllardır kaldıramadığımız arşitrav, tambur ve benzeri mimari elemanların kaldırılması sağlanmış bulunmaktadır. Bu olanağı hazırlayan Sayın Vali Erdiñ Büyükakalın'a önceki yardımlarını ve kazı ekibine gösterdiği sevgi ve kardeşlikten ötürü, bu satırlarda bir kez daha teşekkür etmek hem kazı başkanı olarak, hem de tüm kazı ekibi olarak büyük bir zevktir. Diğer taraftan yıllardan beri bizlere her türlü yardımı esirgemeyen, Ayvacık devlet yöneticilerine, Kaymakam sayın Ali Ülger'e, Mal Müdürü Sayın Mustafa Kutucu'ya ve yardımcısı Sayın Kadir Bük'e ve Gülpınar Muhtarı Sayın M. Ali Şahin ve Gülpınar halkına ve kazıda çalışan işçilerimize candan teşekkür ederiz.

1985 yılı çalışmaları Bakanlık temsilcisi Sayın Mehmet Turgut (Niğde Müzesi), Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Anabilim Dalından Yük. Mim. Res. Emre Madran, Yük. Mim. Res. Nimet Özgönül ile Yük. Mim. Res. Fuat Gökçe ve Erzurum Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fak. K. Arkeoloji Anabilim Dalı Öğr. Üyesi Doç. Dr. Abdullah Yaylalı, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih - Coğ. Fak. K. Arkeoloji Anabilim Dalı Öğr. Üyesi Doç. Dr. Orhan Bingöl ve Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fak. Seramik Anabilim Dalı Arş. Gör. Gül Özturanlı, aynı anabilim dalından öğrenci Gökhan Yıldız ile yine A. Ü. Dil ve Tarih - Coğ. Fak. Prehistorya Anabilim Dalından Yrd. Doç. Dr. Güner Soylu ile, Arkeolog Murat Demir, Murat Gürzumar, Fakültemiz Protohistorya ve Ön Asya Arkeolojisi anabilim Dalı Öğr. Gör. Dr. İlknur Özgen, aynı fakülte muhasebe elemanı Yurdakul Biçer ve Arkeolog Neşe Özgünel ile Öğrenci olarak Taner Fırat, Cihat Güneş, H. Ali Çelik, Melek Çanga, İlknur Kurum ve Ayşe Gül Akalın katılmışlardır.

alan olan Apollon Smintheus Tapınağı ile ilgili çağdaş yerleşme ve tapınağa hizmet vermesi gereken yapı ve kalıntılarını içeren sondajlarla gerçekleştirilmiş bulunmaktadır.

### **Tapınak Çalışmaları**

1985 yılı çalışmaları sırasında, daha önce amaçlanan ve araştırmalar sırasında gerçekleştirilen Tapınak Cella içi ve tapınak temel tasarımı ile ilgili yapılaşma ve problemlerin çözümü, özverili bir ekip çalışması ile sonuca gitme olanağı vermiş bulunmaktadır. Şöyle ki daha önceki yıllarda tasarımı yaptığımız, ancak zaman ve maddi koşulların yetersizliği yüzünden gerçekleştirilemeyen Cella - Naos içi sondajlarının bu yılki çalışmalar sırasında yapılmış olması sevindiricidir.

Çalışmalara «G, H 5 ve G, H 4» gridleri içinde, (Cella - Naos)<sup>2</sup> Opisthodomos duvarı, yanında 3 x 5 m. boyuundaki açma ile gerçekleştirilmiştir (Plan : 1).

«O» kotundan başlayan çalışmalar, «— 3.18 m.» kotunda tamamlanmış ve daha önceki yıllarda 2.80 m. seviyesinde rastlanan taban suyunun bu yıl daha derin bir kota indiği veya suyun çekildiği saptanmış bulunmaktadır.

Bu çalışmalar sırasında aşağıda sıralayacağımız gözlem ve sonuçlara varılmıştır. Bu sonuçlar hiç kuşkusuz, tapınağın özellikle temel tasarımı ve tapınak öncesi olması gereken kimi kültür evrelerine ait malzeme vermesi ile de önemlidir.

— Naos kuzey temel iç duvarında (Opisthodomos 1. duvarı içi); taban seviyesinden, yukarı doğru 4. sıra tuf temel bloklarının Naos yüzü üzerinde aşağı yukarı 25 cm. yüksekliğinde, kesitte görüldüğü gibi (Plan : 2), kimi harfsel işaretlere rastlanılmış bulunmaktadır. Aynı biçimdeki işaretlere, temeli oluşturan elde kalmış, üst temel-tuf taşlarının kimileri üzerinde de görmemiz olanaklıdır (Plan : 1). Söz konusu işaretler, mermer mimari elemanların tabanlarında da yakın bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Büyük olasılıkla, bu taşlar üzerine konan işaretler de, tasarım sırasında kolaylığı sağlama amacı ile konmuşlardır. Bu yontulan temel taşları, daha sonra ana planda işlenen yerlerine konarken, bir karmaşayı veya hatayı önlemek için konmuş olmalıdırlar.

— 1985 yılı çalışmaları sırasında saptanan ikinci önemli yapısal veri olarak, daha önceki yıllarda yaptığımız çalışmalar sırasında temel

(2) Coşkun Özgünel, «Chryse- Apollon Smintheus Tapınağı 1980 - 81 yılı Kazıları» Plan 1, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü IV. Kazı sonuçları toplantısı Ankara 8 - 12 Şubat 1982, s. 207 - 224

ile ilgili problemleri sıralarken, kesin olarak belirtmediğimiz, temel yüksekliği, yani temel taş sıralanması idi, bunu 6 sıra tüf ile belirlemiştik. Ancak bu yılki çalışmalar ve tahrip olmayan naos içi açması ile, daha sağlıklı bir biçimde saptama olanağına kavuşmuş bulunmaktayız. Naos-Cella içi açmasında, «— 3.18 m.» kotuna indiğimiz zaman, taban suyu ve ana toprak ile karşılaşmış bulunuyoruz. Taban üzerinde yükselen ilk sıra temel tüfünün üzerine gelen sıraları saydığımız zaman, yapılaşmanın «7» kat tüf sırasından olduğu anlaşılmış bulunmaktadır.

Söz konusu sıralanma, özellikle 6 sıra, Cella-Naos iç duvarında çok güzel bir biçimde okunmaktadır (Plan : 2). 7. sıra tüf bloklar ise, son sırayı oluşturması ve daha önceki tahribatların etkisi ile, bugün için tüm temel yüzeyinde okunamamaktadır. Ancak, kuzeydoğu uzun kenarı üzerinde, peristasis cella duvarı arasında kalan atkı duvarları üzerinde kimi yerlerde karşımıza çıkar (Plan : 3, Plan : 1.). Bu saptamaların ışığı altında, daha önceki yıllarda ileri sürdüğümüz kimi önerilerin doğruluğu kanıtlanmış bulunmaktadır. Şöyle ki Apollon Smintheus tapınağı, yükselen basamak tasarımı ile bir Podium üzerine oturmuş bulunmaktadır. 7 sıra temel oluşturan tüf bloklar ise, 11 sıranın gerçekleşmesi için düşünülen tasarımın bir bölümünü oluşturmaktadır.

— Yine aynı alanda yapılan çalışmalar sırasında, daha önceki yıllarda sağlıklı bir biçimde saptama olanağı olmayan, tapınak temel içi dolgu sistemine de yeni bakışlar kazandırılmış bulunmaktadır. Bugünkü «O» kotundan başlayan ve «— 1.50 m.» kotunda biten dolgu sistemi, moloz ve yonga taşlardan oluşmaktadır. Tapınak temeli tüm olarak ele alınacak olursa, söz konusu dolgu sisteminin, yalnızca daha önceki yıllarda saptandığı biçimde olmayıp, yani yalnızca Peristasis-Cella atkı temel duvarları arasında kalmayıp, pronaos, cella, ve opisthodomos aralarında da sürdüğü görülür. Mimari yönden bu dolgulama sistemi hiç kuşkusuz, bir takım problemlerin ortadan kaldırılması amacına yönelik olmalıdır. Bu da deprem olayına ve sulu zeminin kaymasına karşın alınmış bir önlem olmalıdır.

Cella-Naos açmasında dolgu içinden az sayıda seramiğin ele geçmesi, Smintheion kutsal alanındaki tarihsel yerleşim hakkında da bizlere az da olsa kimi bilgiler vermektedir. Ancak bugüne değin yapılan sondaj biçimindeki açmalarda, sağlam tabaka ve kültür katlarına rastlanılmamıştır. Onun için şimdilik söz konusu buluntulara biraz kuşku bakmamız gerekecektir. Bu buluntular aracılığı ile, kesin sonuçlara gitme olanağımız bugün için henüz yok gibidir.

— «0 ile -0.70 m.» arasında İ. Ö. IV. yüzyıl siyah firnisli Attika seramik parçaları; bunlar kantharos parçaları ile, tondolarında matriz ile

yapılmış İon kymationu bulunan Attika parçalarıdır. Söz konusu bu parçalar aynı seviyede devam eden dolgu taşları arasında bulunmuşlardır. Kanımızca bu parçalar, tapınak öncesi, bu alanda bir kültürün olduğunu akla getirmektedir.

— «— 1.40 (1.50) m. taş dolgu bitimi ile, — 1.95 m.» arasında ise Kuzeybatı Anadolu yapımı olasılıkla Troia VI evresine koyabileceğimiz kulp, ağız ve gövde parçalarını içeren koyu gri renkte çanak-çömlek parçaları<sup>3</sup> ile birlikte Geç Roma - Bizans Çağı seramiği gün ışığına çıkarılmış bulunmaktadır. Söz konusu seviyede bir karmaşanın olduğu, ele geçen örneklerden anlaşılmaktadır. Kanımızca, dolgu sırasında kullanılan toprak, tapınak dışından veya temenos yakınından alınmış olmalıdır.

— «— 1.95 ile — 2.25 m. arasında ise erken evrelere ait olması gereken gri minyan tipi mutfak kaplarını anımsatan beş parça seramik ile, olasılıkla İ. Ö. III. bin yıllarına ait içi koyu deve tüyü - bej rengini içeren 3 parça prehistorik evrelere ait seramik gün ışığına çıkarılmış bulunmaktadır.

— «— 3.10 ile — 3.18 m.» içindeki sondaj sırasında ise, kaba kumlu kiremit parçaları ile bir adet pöhrenk ağız parçası su içindeki tabanda ele geçmiş bulunmaktadır.

Cella - N a o s içi açmasında ele geçen söz konusu çeşitli seramik buluntuları, Smintheion kutsal alanını çevreleyen yörenin büyük bir olasılıkla İ. Ö. III. binden beri devamlılık göstermeyen, ancak kesintili bir biçimde devam eden bir yerleşmeye uğradığını söylememiz olanaklıdır. Daha önceki yıllarda da temenos dışında ele geçen kimi prehistorik buluntular, bu savımızı kanıtlar niteliktedir. Ancak bugüne değin yapılan sondaj ve açmalarda tabaka ve mimariye bağımlı söz konusu seramiklerin bulunmaması da bir rastlantı olabilir. Ancak yine de bir yerleşmenin varlığı yadsınamaz. Nitekim 1971 - 73 yılları arasında Çanakkale Müzesi'nin çevrede yaptığı sondajlar sırasında, Gülpınar köyü sınırları içinde yer alan kutsal alanın güneybatısında deniz kıyısındaki Hamaxitos<sup>4</sup> antik kentinin güney kara yamaçlarında, Külahlıyayağında bir prehistorik yerleşmenin varlığını gün ışığına çıkarmış bulunmaktadırlar. Söz konusu bilgiler, kazı ile ilgili Çanakkale Müze Müdürlüğünde saklanan raporlardan anlaşılmaktadır. Daha önceki yıllara ait Gülpınar Temenos dışı prehistorik buluntular, çok yakında J. Seeherr tarafından bilim almine A. Anzeiger'de basılmaktadır. Bu belgeler ışığı altında temenos

(3) Bu bilgiler Beşiktepe - Beşige kazısı başkanı Sayın Prof. Dr. M. Korfmann tarafından verilmiştir. Kendilerine bu satırlarda candan teşekkür ederim.

(4) J. M. Cook, «The Troad, An Archaeological and Topographical study», s. 197. 209 n. 4, 216, 221, 228, 231ff., 361f., 364, Oxford 1973

dışında Gülpınar'da III ve II. bini içeren bir kültürün varolduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Cella - Naos açmalarının bir diğer amacı olarak ta, Orta Hellenistik evreye, İ. Ö. II.yüzyılın ortasına tarihlediğimiz Smintheion kutsal alanının daha eski bir tapınak üstüne oturup, oturmadığı idi. Ancak yapılan açma çalışmalarında, henüz bir ön yapının varlığını kanıtlayacak veriler bugün için ele geçmemiş bulunmaktadır. Diğer taraftan Naos içi açmasında, «1.95 m.» kotunda ele geçen Geç Korinth (hayvan stili) olasılıkla aryballos seramik parçacığı ise ilgi çekicidir. Üzerinde bir sirenin kanat bölümü kazıma tekniği ile yapılmıştır. İ. Ö. VI. yüzyıl içine koyabileceğimiz bu parça ile, Smintheion kutsal alanı çevresinde bu evrede bir kültürün olabileceğini akla getirmektedir. Ancak yoğun yerleşme ele geçen buluntular aracılığı ile, hiç kuşkusuz IV. yüzyılda başlamış olması gerekir. Eğer Paros'lu Skopas'ın mabet için IV. yy. ortasında yapmış olması geçerli olan Apollon'un kült heykelini de düşünecek olursak<sup>5</sup>, bu düşüncelerimizin yanlış olmayacağı kanısına ulaşabiliriz. Ancak 1981 yılından bu yana gerçekleştirilen küçük sondajlar, her nedense bu delilleri kanıtlayacak kesin verileri ortaya koyamamıştır. Bu da arkeolojinin bir şansızlığı olmalıdır.

1985 yılı mabed çalışmaları, Cella Naos dışında da sürdürülerek devam etmiştir. Özellikle 1984 yıllarında başladığımız ve o yılki çalışma döneminde bitiremediğimiz kimi yerlerde sürdürülmüş ve yeni buluntular gün ışığına çıkarılmıştır.

G ve H 4,5 Gridlerinde yapılan kazılar sırasında, (Plan : 1), depo yapısı, kuzeybatı köşesi çevresi, H 5 karesi içinde olasılıkla Bizans Çağına konabilecek bir yapı kalıntısının çok tahrib görmüş temel duvarları dışında, depo yapısının orta aksında kuzeybatı konumunda toprağa gömülü olarak oldukça iyi korunmuş bir friz bloğu ele geçmiştir. Daha önceki korunmuş örnekleri gibi; 1.48 x 0.76 m. boyutlarında olan friz (Resim : 1) daha önceki buluntuların ışığı altında, yine Troia - Akha savaşlarındaki bir olayın sonunu bağlamaktadır. Büyük bir olasılıkla söz konusu friz bloğu üzerinde bu kez Troia'nın sonu betimlenmiştir. Verdiğimiz resimde de görüleceği gibi, bir yağmalama sahnesi karşımıza çıkar. Büyük bir olasılıkla, bu sahnede Akha'lar tarafından, Odysseus'un önderliğinde, Athena Mabed'inde yer alan Palladion'un çalınışı betimlenmiş ve Kassandra'nın bu olay karşısındaki tepkisinde sahne içinde yer almıştır. Friz üzerinde görülen tahrip olmuş plaster iki sütun, olayın bir yapıda geçtiğini, özellikle buranın bir mabed olabileceğini ortaya koyar niteliktedir.

(5) Coşkun Özgünel, a. g. e. S. 208, dipnot. 5 Strabon



G 5 karesinde de devam eden çalışmalar sırasında ise, H 5 karesinde sözünü ettiğimiz Bizans Çağı yapısının devamı görülür. Söz konusu yapının çok tahrib olmuş temel duvarlarının güney uzantısı içinde, temel-duvar taşı olarak kullanılan yarım bir mermer friz bloğu parçası ele geçirilmiş bulunmaktadır. Daha sonra, G 6 karesi içinde yer alan yığıntı mimari blokların temizlenmesi ve yerlerinde kaldırılması sırasında ise, söz konusu frize ait diğer parça bulunmuş ve, friz bloğu tamamlanmıştır. Bu friz parçaları üzerinde ise (Resim : 2), yine İlyada destanında geçen bir konu, büyük bir olasılıkla karşımıza çıkar. Yine bir yapısal mekan içinde, sol bölümde bir kentaur betimlenmiştir. Kentaur'un sağında ise bir önceki frizde olduğu gibi Dor düzeninde işlenmiş bir yapıya ait bir plaster sütun görülür. Söz konusu sütundan sonra çok tahrib olmuş bir veya iki figür yer almaktadır. Bu figürlerden sonra ise yine bir plaster sütun ve bir savaşçı figürü çok tahrib olmuş biçimi ile karşımıza çıkar. Sahnede büyük bir olasılıkla Akhilleus'un eğitmeni Kentaur Chiron betimlenmiştir<sup>6</sup>.

1985 yılı çalışmalarının en önemli buluntusu, sonucu hiç kuşkusuz, Makedon üzerinde yer alan, önümüzdeki yıllarda yıkılması tasarlanan depo yapısının güneybatı köşe duvarının altında, temel taşlarının toprak altı bölümünde ele geçen son frizdir. Ölçüleri ile, diğer iyi korunmuş frizlere eşdeğerde olan, söz konusu blok, bugüne değin Smintheion kabartmaları içinde en iyi korunan örnektir. Aynı zamanda da, üzerinde işlenen konu ile de bugüne değin ileri sürdüğümüz önerileri kanıtlamaktadır. 1980 yılı çalışmalarından beri ileri sürdüğümüz önerimiz olan, Smintheion kutsal alanı, yapısındaki mimariye bağlı yontu yapıtlarının birincil olarak Troia-Akha savaşları ile olan bağlantısıdır. Son friz bloğu üzerinde betimlenen sahne ise, bu savlarımızı artık kanıtlamış olmaktadır. Friz üzerinde iki ana sahne yer alır. Birinci sahne; soldan sağa doğru üçlü kümeden oluşmaktadır. Bu sahnede Akhilleus, kline üzerinde yatan ölü Patroklos ve onun baş ucunda ayakta duran Akhilleus'un anası Thetis görülür. Sahnede ayrıca, Akhilleus'a annesi Thetis tarafından yeniden yaptırılan Akhilleus'un silahları da görülmektedir. Bunlardan Akhilleus'un zırhı hemen onun yanında, solunda betimlenmiştir. Kalkanı ise, klinenin altında yer almıştır. Sahnede hem yeni silahlar hemde, Akhilleus'un can yoldaşı Patroklos üzerine duyduğu acı betimlenmiştir. Bu acıya annesi Thetis te sahnede bulunmakla ortak olmaktadır. Söz konusu betimleme sözselsel olarak İlyada'da Homeros tarafından betimlenmiştir<sup>7</sup>. Frizin sağ bölümünde ise, oturmakta olan üçlü bir insan kümesi görülür. Söz konusu kişiler, konumları ve giyimleri ile, yine İlyada'da karşı-

(6) İlyada, IV 219, XI 832 ve XVI 140-144 ve XIX 387-391

(7) İlyada, XVIII, Savaşın 27. gecesini, XIX 1-39

mıza çıkan ya Akhalı kahramanlar veya tanrılar toplantısını içermektedir<sup>8</sup>. Bu konular ayrıntılı olarak Smintheion genel yayınında enine boyuna tartışılacaktır. Ancak yine de şunu belirtmemizde yarar vardır; 1985 yılında ele geçen bu önemli friz bloğu, kuşkusuz, Smintheion mimari kabartmalarındaki konuların direkt olarak, Hellenistik Çağda tek örnek olan İlyada destanını inceleyen bir tapınağın Troas bölgesinde olduğunu açık seçik ortaya koymaktadır.

1982 yılından beri ileriye dönük sürdürdüğümüz onarım ön çalışmalarına bu yılki çalışmalar içinde de devam edilmiştir. Daha önceki yıllarda başlanan ve 1983 yılında bitirilen kaide tamamlaması ve yeniden döküm işlerinden sonra<sup>9</sup> Arş. Gör. Gül Özturanlı'nın yönetiminde İon başlığı tamamlaması ve onarımı çalışmalarına başlanılmış ve başarılı bir işden sonra başlığın büyük bir bölümünün kalıp işleri özverili bir çalışma sonunda gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda kullanılan kimi kimyasal malzemeler, yabancı bilim kurullarından sağlanmıştır<sup>10</sup>. Bu çalışmaların sonuçlarını içeren bir yayın-rapor Gül Özturanlı tarafından hazırlanmaktadır. Söz konusu çalışmalarımızın ana teması, ileride yapılacak bir Anastylose'nin temelini oluşturmak ve bu konuda ülkemizde de bir uzmanlar kümesinin varlığını kanıtlamaktır.

1985 yılı çalışmaları programı içinde yine temenos dışında bahçeler içinde açtığımız kimi sondajlar olmuştur. Ancak tasarlanan kültür tabaklarına ve yerleşmelere bu sondaj açmalarında rastlanılmamış olması bizim yönümüzden büyük bir şansızlıktır.

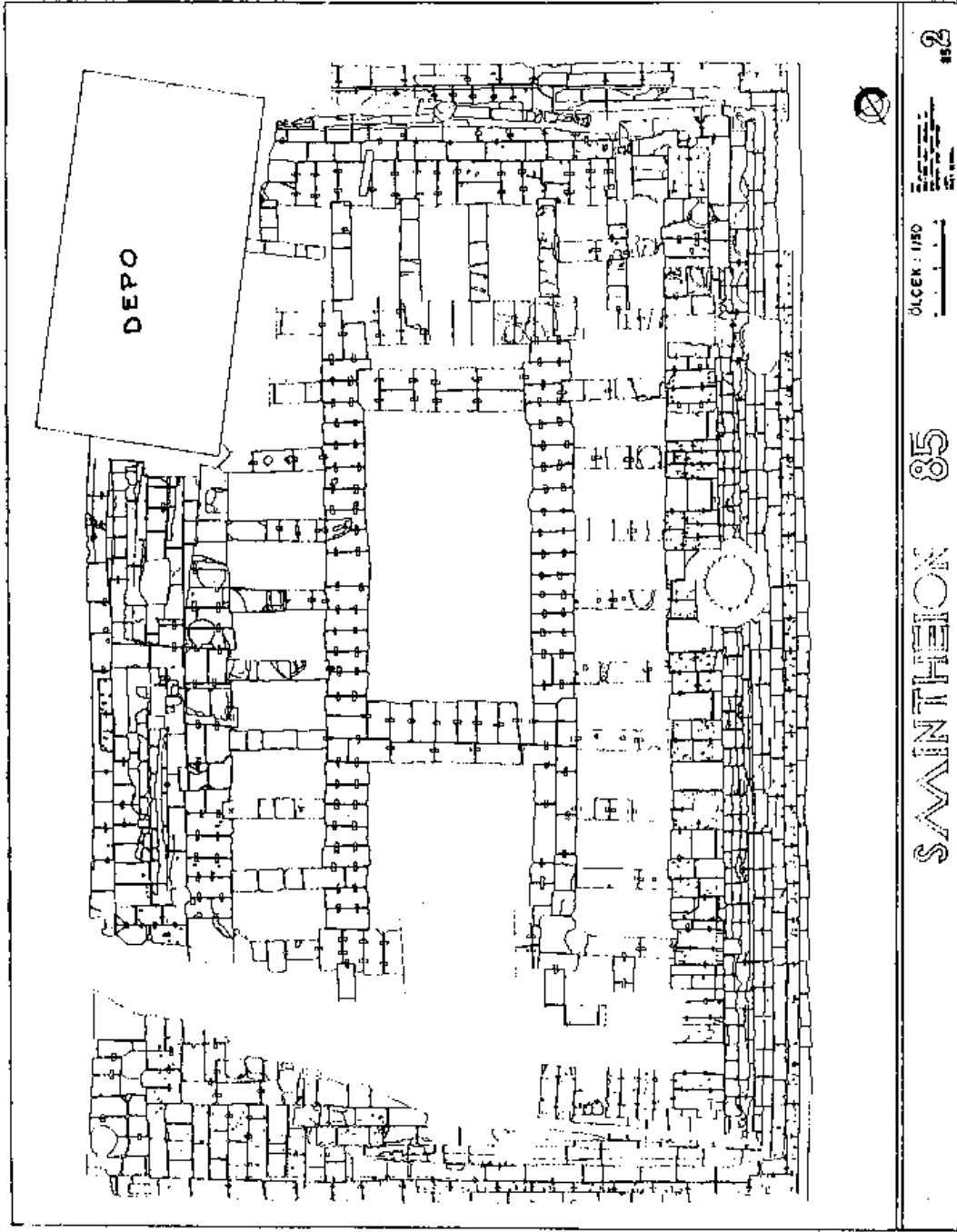
Sonuç olarak altı yıllık bir çalışma süresi içinde, Batı Anadolu'nun bu kuzey köşesinde, Troas bölgesinde yer alan Apollon Smintheus Tapınağı veya Smintheion kutsal alanı, hem mimari, hem de mimariye bağlı plastik yapıtları ile Hellenistik çağ içinde, kabartmalı sütun tamburları ile, bir takım mimari problemlere ışık tutması, hem de ilk kez bir Hellenistik mabedte İlyada betimlemelerinin bu denli bilinçli bir biçimde tasvir edilmesi ile Anadolu'da ve diğer çağdaş bölgelerdeki ünikliği ile karşımıza çıkmasıdır.

---

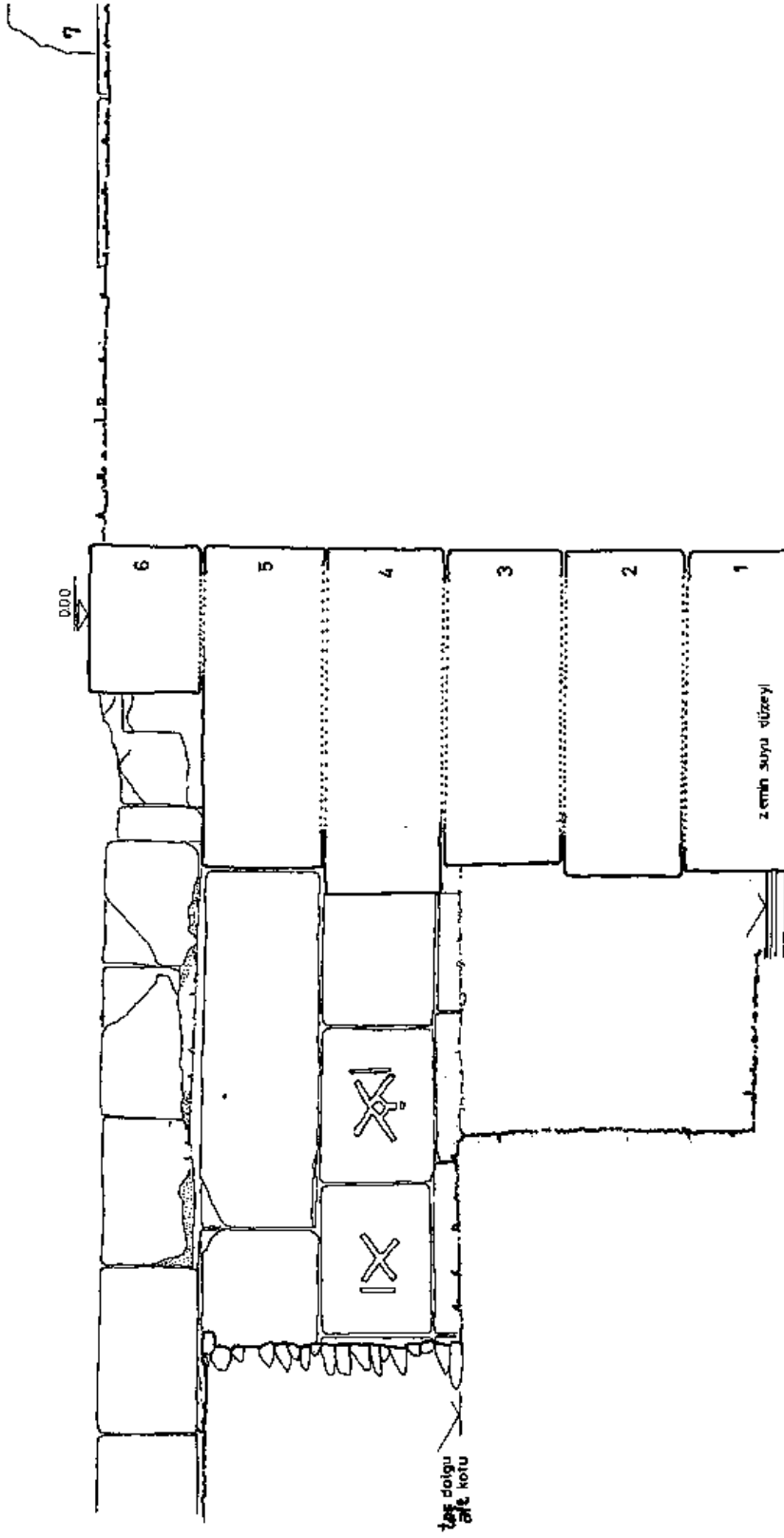
(8) İbid., XIX 1 - 39

(9) C. Özgünel - G. Özturanlı, -Gülpınar, Apollon Smintheus Tapınağı Kazıları 1982 - 1983 Yıllarında Gerçekleştirilen Kaide Onarım Çalışmaları», T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, İzmir 16 - 20 Nisan 1984 VI. Kazı Sonuçları Toplantısı, s. 391 - 401

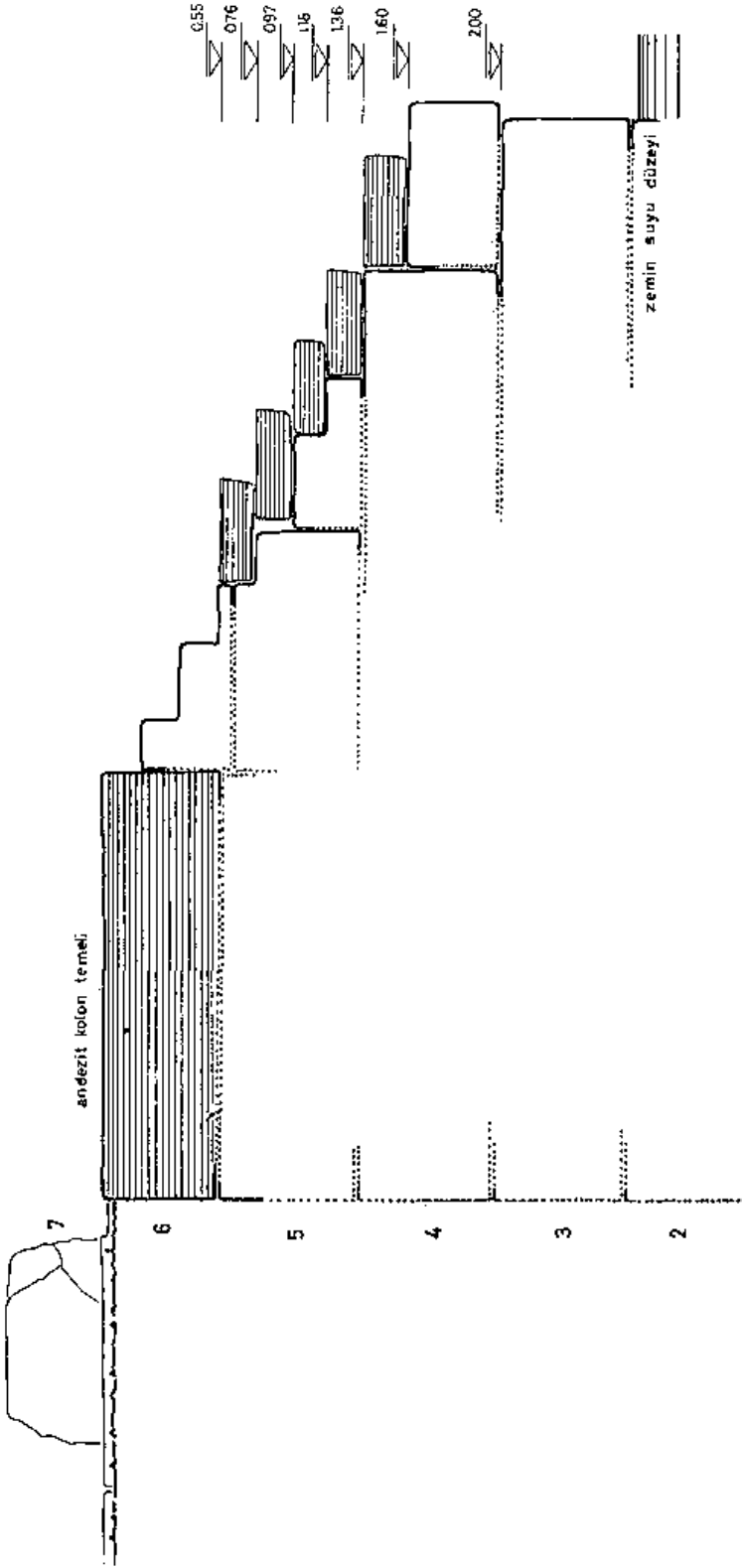
(10) Başlık kalıplarında kullanılan Silikon Kauçuk, Bergama Kazısı Başkanı Sayın Prof. Dr. W. Radt tarafından hediye edilmiştir. Bu satırlarda teşekkür etmek bizim için büyük bir kıvançtır.



Plan : 1 — Smintheion, temel planı 1965 (1/50 lık plandan küçültülmüştür.)



Plan : 2 — Smintheion, cella - naos içi sondajı 1985.



Plan. : 3 — Smintheion, peristasis - cella atkı temeli, 7. tiif.



Resim : 1 — Palladion - Troia'nın yağmalanması, friz 1985



Resim : 2 -- Chiron - kentaur friz 1985